

TAULA RODONA: VALORS I POLÍTICA

Mataró, 2 de febrer de 2010

Molt bona nit, benvolguts companys de taula, senyores i senyors. Anava a dir: "Nosaltres també podem replicar o no, després?". Entre altres coses perquè algunes de les reflexions que ha fet Francesc-Marc Àlvaro avui, i també abans Antoni Gutiérrez, han estat francament interessants i penso que també poden obrir nous temes o nous elements de debat. I algunes de les coses que has dit jo crec que són..., en fi, tenen molt de fons, però m'agradaria discutir-les.

En qualsevol cas, en primer lloc, vull agrair la invitació a participar en aquest acte. Jo crec que els valors i la política van molt relacionats. Efectivament, la resposta és senzilla, però, sobretot, el que s'ha de fer és practicar. I a més a més de fer política, doncs, hem de posar a la pràctica els valors que considerem que són importants. I el valor de la reflexió, del diàleg, del debat, del foment del pensament crític, que és una cosa que a vegades sembla que sigui passada de moda, són importants i, per tant, crec que esdevenen un valor cada cop més vital per a la societat democràtica i per a la nostra societat, especialment.

Bé, jo sí que seré més filòsof en aquest sentit, potser amb una visió no tan pragmàtica com s'ha vist fins ara, però també crec que és important donar aquesta visió, entre altres coses perquè ens condicionarà després moltes altres coses –després ja baixaré a la realitat, també.

Però, d'entrada, vull dir que per a mi sí que els valors són el fonament de la societat, de qualsevol societat. Poden ser bons o poden ser dolents, efectivament. De vegades tinc una mica la sensació que el problema que tenim ara és que no en tenim ni de bons ni de dolents, i l'absència de valors també pot perjudicar claríssimament o pot, d'alguna manera, degenerar una societat.

Però, en qualsevol cas, afirmo amb tota la convicció que els valors són el fonament de qualsevol societat. Si volem una societat que sigui cohesionada, que tingui convivència, que funcioni mínimament, aquests valors han d'existir. I els valors també determinen el funcionament del model econòmic, del model polític, del model social d'un país o d'una societat, entre altres coses perquè sempre, per prendre decisions, cal que hi hagin actituds, cal que hi hagin prioritats, i, per tant, aquestes poden estar determinades per uns valors, uns o

uns altres. Després parlarem de la crisi econòmica, que té molt a veure amb els valors, justament.

Per tant, per mi parlar de valors és important des d'aquest punt de vista, entre altres coses també perquè jo crec que és una reflexió que ha estat permanent en la política catalana, i permetin-me que citi aquí el president Rigol, que és el meu predecessor, que des d'un vessant probablement humanista, i francament interessant, va plantejar sovintejadament des del seu càrrec que la convivència i la cohesió de qualsevol societat –referint-se a la catalana especialment–, doncs, necessiten una xarxa de valors comuna. I segurament que aquesta xarxa de valors comuna és la que hem trobat a faltar els darrers anys –segurament dècades, estem parlant. Però, en qualsevol cas, aquesta és una xarxa que s'ha anat trencant. Per tant, des d'aquest punt de vista, jo crec que la reflexió que feia el president Rigol era absolutament encertada, i també reivindicar aquests valors ètics en l'exercici de la política.

Fa molts anys, fa molt de temps que es parla de crisi de valors, de crisi de valors socials, concretament, al nostre país. Però no és un fet aïllat, aquest, no passa això només a Catalunya. Aquest és un fet que passa a molts llocs del món, segurament passa al que vindríem ara a reconèixer com a 'primer món'.

Segurament, aquesta reflexió que fem aquí, si ens traslladéssim de país, a uns centenars o a uns milers de quilòmetres, canviéssim d'idioma, ens situéssim en un escenari més fred, segurament, o més càlid –segurament més fred–, podríem fer-la exactament igual, podríem dir exactament el mateix, canviant els protagonistes, però exactament el mateix.

Els CEO, per entendre'ns, de torn de cada país no arriben a conclusions molt diferents d'això. Que a Catalunya la principal preocupació, una de les principals preocupacions siguin precisament els polítics no és ni un fet aïllat ni casual, no ens passa només a nosaltres. Això és una mica com l'abstenció, no? Recordo que fem, tots plegats, grans teories sobre l'abstenció, i l'abstenció és molt diferent? Home, és clar, hi han països que és obligatori anar a votar, per tant, aquí no hi ha color; però en els països que no és obligatori anar a votar, les societats tenen comportaments similars.

Al Quebec, quan es va fer el primer referèndum sobre si es volia la independència o no, va votar pràcticament tothom, és a dir, va passar-hi el 90 per cent, una participació extraordinària. A les últimes eleccions al Quebec, a les últimes, ha votat el 50 i poc per cent. Que els sona? I el Quebec està a l'altre costat de l'Atlàntic.

Vull dir que, d'alguna manera, hi ha un comportament a la societat aquesta occidental en què vivim..., en fi, no m'atreveixo a dir si civilitzada o no, però en qualsevol cas que respondria a aquest primer món que té comportaments similars, amb tots els matisos que vostès vulguin.

Encara hi ha un altre factor que vull posar damunt la taula, i, en fi, seria bo tenir en compte que mentre als anys seixanta, de la mà del politòleg Ronald Inglehart, a Europa es començava a parlar dels valors postmaterialistes, que d'alguna manera eren el producte de la millora derivada de l'estat del benestar –en el fons l'estat del benestar començava a pesar d'una manera notable en tot el concepte de valors–, aquí l'únic estat que es debatia era la mala salut de ferro del dictador, no se'n debatia cap més.

Si afegim a tot això, amb aquest retard considerable que hem portat, tot un munt d'efectes que hi han hagut justament sobre l'escala de valors, canvis educatius..., canvis educatius que, a més a més, a vegades han estat molt desordenats i molt poc racionals, però canvis educatius de fons; la globalització, la desaparició de fronteres en molts aspectes; la revolució de les tecnologies de la informació i la comunicació, a la qual comencem a assistir, que ens desbordarà en poc temps; la immigració, amb tot el que ha implicat, a més a més, una immigració molt massiva i d'orígens molt diferents...

Per tant, tot això que són grans canvis, i que a Europa ho van fer en cinquanta anys, aquí s'ha fet en vint amb prou feines. I això, vulguem que no, genera no tan sols contradiccions sinó xocs i genera, d'alguna manera, molts dubtes sobre els valors que imperen a la mateixa societat.

A més, en el nostre cas, jo crec que s'hi afegeix un altre element, i és un debat de quins són els valors propis del país. Nosaltres aquí som, aquí mateix, en aquesta sala, som gent que ha viscut sistemes educatius no diferents, pràcticament oposats, que ha tingut sistemes socials radicalment diferents, des d'una dictadura a les restes d'aquesta dictadura, a l'oposició d'aquesta dictadura fins a una predemocràcia, una democràcia tutelada, una democràcia cada vegada més reeixida, i que, d'alguna manera, hem anat adquirint una certa cultura pròpia, una certa escala de valors pròpia, amb totes les dificultats que això representa.

Però les noves generacions que hi han en aquest país, a més a més de tenir una educació totalment diferent, resulta que no han vingut amb un pa sota el braç; han vingut amb un mòbil sota el braç, o amb un portàtil sota el braç, i, per tant, la seva escala de valors canvia radicalment. Entre altres coses perquè

estic segur que a casa de tots vostès, quan entra un aparell nou, qui el fa funcionar són els més joves, qui el programa, qui l'engega i qui el sap fer anar són els més joves, oi que sí? I els ho ha explicat algú, a ells això? No, senzillament perquè són intuïtius i perquè això funciona d'aquesta manera.

Per tant, fixem-nos en el canvi de paradigma que hi ha en aquest sentit, importantíssim. De vegades explico, com a anècdota, tot i que té en el fons, bé, una transcendència més gran de la que ens puguem pensar..., abans a casa quan no s'estudiava prou dèiem: "No et portes prou bé, la tele, estaràs una setmana sense veure la tele". Ara dius: "Una setmana sense veure la tele" i s'enfoten. Ara dius: "Escolta, doncs l'ordinador potser no podrà ser". Ah! O el mòbil. Ufff!, o no?

Per tant, fixem-nos com ha canviat. I hi insisteixo, hi ha un altre element que també fa canviar moltíssim les coses des del punt de vista de la cohesió social, des dels valors d'aquesta societat, que és l'arribada de centenars de milers de persones d'altres països. Catalunya és un país que ha rebut en nou anys un milió i mig de persones a la pràctica; és a dir, hem passat de sis milions, els famosos sis milions, a set milions i mig, 25 per cent.

Permetin-me que il·lustri el tema amb una anècdota que em va passar. Vaig assistir a un dinar a Madrid amb els ambaixadors dels països d'Europa a Espanya, és a dir, hi havia l'ambaixador de França, de Rússia, d'Holanda, de tot Europa. I, bé, vam tenir, en fi, una discussió, vam parlar sobre Europa, i jo vaig dir que Europa tenia dos grans problemes, que eren la dependència energètica i no tan sols el control sinó la gestió de la immigració, i que, per tant, com a país, Catalunya reclamava, dintre de la solució global, perquè Europa només pot solucionar això si ho fa globalment, tenir veu i, per tant, poder dir-hi la seva.

És clar, la resposta d'alguns ambaixadors representants dels estats corresponents va ser: "Ah, no, de cap manera, vostès són una part del tot, per tant, ja ho resoldrà el tot". Jo els vaig dir: "Mirin, dues coses. Una dada, el 60 per cent, és a dir, dos de cada tres immigrants marroquins que entren a Espanya vénen a Catalunya, i dos de cada tres empresaris de l'estat espanyol que inverteixen al Marroc són catalans. Per tant, vostès no entenen que el Marroc i Catalunya han de tenir una relació directa?" És que és de sentit comú, és allò de l'eficiència que dèiem abans, és de sentit comú. "Vostès permetrien que al seu país els passés això?"

Segona dada que els vaig dir: "Diguin-me quin dels seus països, en nou anys, ha crescut un 25 per cent la seva població. Cap, i vostès són estat i nosaltres no, i ho hem fet bé." Amb moltes dificultats, amb molts dubtes, segur, però a Catalunya la cohesió social i la convivència s'han mantingut –per cert, en molt bona part gràcies a l'escola, i aquest és un mèrit que no reconeixem prou als mestres d'aquest país. Però el que és cert també és que hem hagut de fer mans i mànigues per preservar un dels valors més importants que té aquest país, que és la cohesió i la convivència.

Bé, el diàleg amb els ambaixadors sempre és difícil i complicat. Jo crec que els vaig deixar amb algun dubte, no pas convèncer-los de res, però amb algun dubte segur que sí que es van quedar.

Abans els deia que parlaríem de la crisi. Algú em pot dir: "Home, què té a veure la crisi amb els valors?". Doncs, hi té molt a veure.

En aquests moments tenim una crisi molt important al país, una crisi que és de caire global, òbviament. La crisi comença als Estats Units, ara sembla que allà se'n comencen a sortir i aquí el que ens falta! Però la crisi global, sigui financera, sigui econòmica, sigui de model productiu –que també ho és–, doncs d'alguna manera també té una lectura local.

I la crisi que fins ara hem patit, que és financera i econòmica, no s'ha acabat. Estem davant de diverses crisis: una crisi energètica, una crisi mediambiental –que, hi insisteixo, és global però té lectures locals, i que, per tant, requereix solucions locals també–, una crisi alimentària i, per tant, que tot plegat pot tenir una incidència major o menor al nostre territori.

Bé, doncs, totes aquestes crisis tenen una arrel comuna, i aquesta arrel comuna és la crisi de valors ètics i socials.

Són crisis –i ara aquí discreparé de Francesc-Marc Àlvaro– que neixen en el que en podríem dir un clima global, d'origen precisament neoliberal, que s'ha estès arreu d'Europa i que s'ha anat imposant, a poc a poc, a les societats occidentals i al nostre país com a model de societat –no estic parlant de govern, estic parlant de models de societat en aquest cas.

Què vol dir això? Doncs vol dir que l'individual triomfa per damunt del col·lectiu, el 'jo' és més important que el 'nosaltres'. Vol dir que la immediatesa és el que compta, és una mica el que deia abans l'Antoni, és a dir, som incapaços de pensar a mig termini o no donem valor a una certa reflexió. Si pot ser avui

millor que demà, i si pot ser ara millor que d'aquí a un quart d'hora. I aquesta immediata té molts riscos i ha acabat comportant crisis importants.

Per tant, l'interès col·lectiu ha passat a ser un dels oblidats de l'escena quotidiana de la societat on vivim, i això, evidentment, té lectura política i té lectura política molt complicada.

Hem entrat en un procés en què els guanys personals com més fossin millor, i aquí potser hauríem de fer una reflexió en relació amb la bombolla immobiliària, una bombolla que és la que ens arrossega a la crisi financera i que, a més a més, comporta la fallida de moltes economies familiars, sense cap mena de dubte. I aquí hi han culpables, òbviament, noms i cognoms responsables, alguns dels quals, a més, pagaran presó i altres no. Però, en qualsevol cas, és evident que hi ha hagut un abús del sistema que ha provocat el que ha provocat.

Però la pregunta és: tots plegats no hi hem estat, en un moment determinat, còmodes en aquesta situació, en aquest discurs? No érem capaços d'anar una miqueta més enllà i de pensar què estàvem fent?

Torno una mica al que també deia abans Francesc-Marc Àlvaro. Ell ho concretava en els polítics, aquests que diuen: "No fem res, no toquem res, no prenguem decisions que ja s'arreglarà". Doncs bé, la por de no tocar res, la por de no fer res, la por dels canvis és el que ha fet anar posposant reformes polítiques, ha anat posposant les correccions del sistema financer que el segle XXI demanava –i que ho demanava, d'alguna manera, amb contundència–, i ha fet que, en una situació d'estancament, al final petés tot. I som on som, patint unes crisis que són econòmiques i financeres, però que en el fons tenen un origen i una arrel absolutament social.

Acabo, perquè em sembla que també anem malament de temps, amb la crisi política. També està lligada a una crisi de valors.

I deixin-me, també, que faci una reflexió en veu alta, que la faig amb tota sinceritat i sense..., bé, en tot cas amb l'ànim de debatre i d'intentar trobar solucions entre tots plegats.

Jo crec que el nostre país pateix una crisi política greu i una crisi política en què els representants polítics tenim la primera i gran responsabilitat, no en tinc cap mena de dubte. Però aquesta crisi política greu no afecta només els polítics, també afecta els ciutadans.

Ja se n'ha parlat. A les xifres del Centre d'Estudis d'Opinió –no cal donar-hi més toms–, el 68 per cent dels enquestats deia que la situació política catalana era dolenta o molt dolenta. Per cert, una dada que ningú no ha destacat: la situació de la política espanyola era d'un 77 per cent, la valoració negativa. En qualsevol cas, els poc o gens satisfets amb el funcionament de la democràcia arribava fins al 58 per cent, que és una autèntica barbaritat.

I la dada important per a mi, la dada més important de totes: quan es preguntava sobre els objectius a què donarien prioritat els enquestats, és a dir: "Vostè, què faria, quina és la cosa més important que hem de fer per arreglar la situació?", què deien? Doncs, per sobre de combatre pujades de preus, per sobre de mantenir l'ordre, deien: "Augmentar la participació de la ciutadania en les decisions importants del govern". Bé, doncs per a mi és una pista molt clara de per on van els trets.

Abans he dit que, d'alguna manera, no es podia confondre el funcionament del sistema democràtic, però sí que crec que, en aquests moments, hem de ser capaços d'entendre que és l'hora de determinats canvis. Entre altres coses perquè, si no som capaços de fer-los, ens els faran, i llavors aneu a saber com petarà tot plegat, no?

S'ha parlat també de la corrupció, que, per cert, no és pròpia de la política; la corrupció és inherent a la condició humana. A totes les professions hi ha gent bona, gent excepcional, gent dolenta i xoriços, a totes les professions, i a la política també, per desgràcia. El que passa és que, evidentment, a la política, per la responsabilitat que implica en el bé comú, té conseqüències greus. Però la corrupció és inherent a la condició humana. No oblidem tampoc aquesta perspectiva, perquè de vegades sembla que..., en fi...

En qualsevol cas, el que és evident és que els darrers casos de corrupció van despertar, a nivell del país, una certa reacció, que ha estat bé, però que em temo –i ara em renyaran quan digui això, però m'és igual– que no hem après la lliçó.

És a dir –vaig uns mesos enrere, cas Millet, cas Pretòria–, ja portàvem, diguem-ne, una desafecció –paraula de moda i que personalment no m'agrada d'agradar, però és igual–..., portàvem una desafecció important. Els casos aquests, en fi, fan tremolar tots els fonaments i automàticament sortim tots a dir: "No, això ho hem d'arreglar, ho hem d'arreglar."

Jo crec que hi han solucions, efectivament, per combatre la desafecció; la corrupció és una altra història. Per a la corrupció hi han d'haver mesures concretes i, a més a més, qui no compleixi, a la presó i s'ha acabat la història! Però el mal és molt més de fons. I per combatre això no hi ha una solució miraculosa que dius: "Això i s'ha acabat, i demà ja tot arreglat". No és veritat, això no existeix. Hi han moltes solucions, de vegades menors, que sostingudes en el temps i ben plantejades poden acabar donant solucions satisfactòries al funcionament de la democràcia i de la societat.

Com, per exemple? Com per exemple la llei electoral. La llei electoral ho arreglarà tot? Ni de bon tros. És més, si fem una nova llei electoral avui, en aquestes pròximes eleccions no augmentarà la participació, n'estic convençut, o augmentarà nivells ínfims. Ara, si fem les coses bé i fem una bona llei electoral, sí que augmentarà la participació, perquè estarem creant o generant aquesta educació necessària perquè la democràcia funcioni.

Perquè la llei electoral resulta que al final no és quins vots tens tu i quants escons em toquen a mi. Això no és la llei electoral, això és una part de la llei electoral. La llei electoral va molt més enllà; va a allò que ara no podem fer, com relacionem els parlamentaris o els càrrecs electes municipals amb els nostres conciutadans; com ens examinem, com ens avaluem. O és que l'avaluació que funciona a tot el món civilitzat –qualsevol empresa que no faci una avaluació malament rai, a la universitat, etcètera– no l'hem d'aplicar a la política? Com avaluem el que estem fent? Doncs, la llei electoral és això també. Per tant, la llei electoral el que significa és avançar en models que en aquests moments no existeixen i, per tant, produir canvis a la societat, i per tant millorar la democràcia.

I això, que era un dels grans reptes que en aquests moments havíem de tirar endavant per millorar i per combatre la desafecció, doncs no avança, no avança de manera suficient, i no avança per culpa dels partits polítics –i ara és aquí quan em renyen, però m'és igual. M'és igual, perquè crec que és un gravíssim error que cometem en aquests moments.

Estem en un moment de canvis i si no sabem fer aquests canvis patirem molt. La llei electoral n'és un exemple, però n'hi ha molts més. No els cansaré sobre el tema, però és evident que el finançament dels partits polítics és una altra gran qüestió, hi ha d'haver molta més transparència, i ho dic jo que des que sóc president del Parlament he intentat fer del Parlament una institució transparent. Em puc haver equivocat o puc no haver-ho fet prou bé, però, com

a mínim, en aquests moments els plens que eren secrets per aprovar els pressupostos ja no són secrets, són públics. El sou de tots els parlamentaris està penjat a la web. L'altre dia em van enviar un correu i em van dir: "Escolti, és que des del 2008 que no l'actualitzen!" No, cony, perquè és que és el mateix. Els pressupostos del Parlament són públics.

Per tant, hi ha tot un seguit de mesures que les hem de portar a la pràctica, encara que ens costin, i no s'hi val la demagògia que utilitzen determinades persones, com aquest diputat del PSOE, que ara ho ha fet tot públic i transparent. Home, això no és la solució. Està bé que pressionis, però en tot cas el teu partit, que és el que està manant al govern de l'estat, que apliqui mesures reals sobre el finançament dels partits polítics, que aquí és on hi ha la mare dels ous i aquí és on no som capaços d'avançar.

Per tant, he posat dos exemples, que són la llei electoral i el finançament dels partits. En podríem posar molts més: la implementació de les noves tecnologies, etcètera. Tot això faria que la sensació finalment, tots aquests canvis, perquè això són canvis de debò, acabarien transformant d'alguna manera la societat, i per tant millorant la democràcia.

Acabo d'alguna manera fent un cant a l'optimisme també, perquè algú dirà: "Home, aquest home ho veu tot negre". No és això, no és això. Joestic enfadat amb la llei electoral, per exemple, iestic enfadat perquè, a més a més, tenim un bon full de ruta, que és l'informe dels experts. Hi va haver un informe encarregat per experts, d'una transversalitat que... tothom s'hi podia sentir representat, que era gent que, en fi, tenia criteri científic i que va fer un informe que estava molt bé, molt bé. Doncs, encara tenim menys motius com per no tirar endavant la llei electoral, i això és el que no entén la ciutadania. I aquí és on ens equivoquem.

Bé doncs això em té molt enfadat, però jo crec que hi han símptomes de coses que es fan relativament bé o que es fan prou bé.

Per tant, quan som capaços de fer un llei d'educació, malgrat tot, malgrat tota la polèmica que hi ha hagut, però que és una llei que té una amplíssima majoria, estem fent coses pensant en el futur del país. I per mi aquesta és la clau.

En aquest país hi han hagut pocs moments, en els darrers anys, que la gent vibrés, que la gent sentís el contrari de la desafecció, l'afecció. I el 30 de setembre del 2005 va ser un d'aquests moments, i va ser un moment..., va

durar poc, eh?, allò que diuen l'alegria a casa del pobre..., en aquell moment el país va ser conscient que units podíem arribar una miqueta més lluny. Potser no prou lluny com volia molta gent, però una miqueta més lluny i de manera seriosa. I el país, la societat catalana, va reaccionar d'una manera extraordinàriament positiva; sembla que de vegades no ens en recordem. Jo vull reivindicar aquell moment.

Doncs bé, la llei d'educació –sense ser el mateix, ni de bon tros–, com a mínim, té una cosa molt positiva, i és que planteja una base sobre la qual treballar durant els pròxims anys, i que sabem que no es canviarà aquesta llei perquè hi ha un compromís, que és el que ens ha passat en l'àmbit de l'estat espanyol: quan governava el PSOE feia una llei, quan governava el PP, una altra; el PSOE, una altra, i el PP, una altra. És a dir, d'alguna manera, aquests canvis han provocat un estrès importantíssim al sistema educatiu. Doncs bé, a Catalunya, això, ho hem fet bé.

Jo crec, jo vull creure en aquestes coses justament, que en aquest país, quan convé, som capaços de fer tot això, i això és el que al final acaba d'alguna manera consolidant un sistema de valors propi, un sistema de valors que, en definitiva, fa que hi hagi un futur per al país.

M'he deixat moltes coses i m'he quedat amb ganes de discutir-ne moltes més, perquè m'he passat moltíssim de temps. Els en demano disculpes.

Moltes gràcies.